

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for Vågsøya, kystlynghei, Bjugn kommune, Sør-Trøndelag fylke

NIBIO RAPPORT | VOL. 3 | NR. 9 | 2017

Per Vesterbukt

Divisjon for matproduksjon og samfunn

Kulturlandskap og biomangfold

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplaner for Vågsøya, kystlynghei, Bjugn kommune, Sør-Trøndelag fylke

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Per Vesterbukt

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
03.02.2017	3/9/2017	Åpen	10108	17/00131
ISBN:		ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:
978-82-17-01780-6		2464-1162	47	2

OPPDRAKSGIVER/EMPLOYER:

Tor Ivar Sundseth

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Tor Ivar Sundseth

STIKKORD/KEYWORDS:

Kystlynghei, handlingsplan, skjøtselsplan, utvalgt naturtype, vegetasjon

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Rapporten presenterer kartlegging av viktige naturtyper etter DN-håndbok 13, med tilhørende skjøtselsplan for kystlynghei for utvalgte øyer ved Vågsøya i Bjugn kommune. Følgende fem øyer ble kartlagt; Vågsøya, Litlvågsøya, Fåøya, Søre Auholmen og Nordre Auholmen. Kystlynghei verdi B ble registrert på samtlige øyer unntatt Nordre Auholmen. Det ble påvist generelt intakt og fin kystlynghei med fravær av gjengroing. Kystlyngheia ved Vågsøya og omkringliggende øyer utgjør sammen med Asen en viktig del av et større kystlyngheiareal i Bjugn, der også de rødlistede naturtypene naturbeitemark og slåttemark inngår i et helhetlig kulturlandskap preget av kystjordbruk. Arealet er i dag brakklagt, og en gjeninnførsel av skjøtsel er nødvendig for å kunne opprettholde kystlyngheia.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Sør-Trøndelag

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Bjugn

STED/LOKALITET:

Vågsøya

GODKJENT /APPROVED

Knut Anders Hovstad

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Per Vesterbukt

NAVN/NAME

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Denne rapporten beskriver skjøtselsplan i samsvar med Handlingsplan for kystlynghei. Arbeidet er utført på oppdrag fra grunneier og finansiert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Innledningen er hentet ut fra handlingsplanen for kystlynghei, som angir en mal og retningslinjer for kystlynghei i Norge generelt, og er således ikke forfattet av undertegnede for denne skjøtselsplanen.

Takk til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og grunneiere/brukere for verdifull informasjon til prosjektet.

Stjørdal, 03.02.17

Per Vesterbukt

Innhold

1	Generelt om kystlynghei.....	5
1.1	Ulike typer kystlynghei	5
1.2	Geografiske variasjoner av kystlynghei	6
1.2.1	Sør-Norge	6
1.2.2	Vest-Norge	6
1.2.3	Midt- og Nord-Norge:.....	6
2	Dagens status på Vågsøya og omkringliggende øyer	7
2.1.1	Litlvågsøya.....	8
2.1.2	Fåøya.....	8
2.1.3	Søre Auholmen.....	9
2.1.4	Nordre Auholmen	9
2.2	Driftsbeskrivelse	11
3	Skjøtsel av Vågsøya – beskrivelse av planlagte tiltak	13
3.1	Generelt om skjøtsel av kystlynghei.....	13
3.2	Beiting og dyrehold i kystlynghei.....	13
3.2.1	Gammelnorsk sau og andre husdyrslag	14
3.3	Lyngsviing	15
3.4	Restaurering av kystlynghei.....	16
3.5	Mål for skjøtsel på Vågsøya.....	16
3.6	Planlagte skjøtselstiltak på Vågsøya	19
3.6.1	Beiterelaterte tiltak	19
3.6.2	Planer for sviing.....	20
3.6.3	Planlagte restaureringstiltak	21
3.6.4	Andre planlagte skjøtselstiltak	21
3.7	Oppfølging av skjøtselsplanen.....	21
4	Mer informasjon	22
5	Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.....	23
6	Ortofoto/kart.....	29
7	Bilder.....	34
8	Artsliste.....	46

1 Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om senhøsten og vinteren.

Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i

ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttøringsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensetningen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet, spesielt av de skjøtelsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttøringsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediaer bakli-hei, intermediaer kystlynghei, intermediaer tørr kystlynghei, intermediaer fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015). I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttebær, krekling, smyle,

kornstarr, tepperot og skrubbeær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktrevende arter og myrarter som klokkeling, blokkebær, rome og bjønnskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

1.2.1 Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

1.2.2 Vest-Norge

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkeling, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heibläfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

1.2.3 Midt- og Nord-Norge:

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlige. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttørkingsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2 Dagens status på Vågsøya og omkringliggende øyer

Lokaliteten ligger 8 km nordvest for Lysøysundet, helt nord i Bjugn kommune. Skjøtselsplanen omhandler i tillegg til Vågsøya de fire mindre omkringliggende øyene; Litlvågsøya, Fåøya, Søre Auholmen og Nordre Auholmen. Topografisk utgjør beitearealet på Vågsøya kuperte høydetrak med enkelte små lågtliggende forsenkninger med marine avsetninger. Beiteområdet domineres av naturtypen kystlynghei, med flekkvis berg oppe i dagen, samt noe naturbeitemark/brakklagt slåttemark. For kystlyngheia består hellingene av tynt jorddekke på berg mens forsenkningene er mer frisk/fuktig. Viktigste jordsmonntyper er lyngtorv over berg. I tillegg finnes torv av varierende tykkelse, lågtliggende parti med marine avleiringer (leire, skjellsand), samt noe skjellsand i strandsonen. Areal beiteområde: 116.8 daa, beitevegetasjon: 72.8 daa.

Kystlyngheivegetasjonen på Vågsøya har på lik linje med vegetasjonen i området en mer nordlig karakter enn det lyngheia sør for Trondheimsfjorden har. Ser man på artssammensetningen så får arter som heigråmose og krekling generelt sett en mer fremtredende rolle. I tillegg så er det vanlig med en relativt tørr røsslyngutforming, men med fast innslag av fuktarter som beskrevet av nøkkelarter i vegetasjonsutforming H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull (Fremstad 1997). I tillegg kan molte, som blir forbundet med fukthei og myr lengre sør, komme inn i denne tørrheia i nord (Fremstad et al. 1991). Vågsøya har hovedsakelig tørr, fattig kystlynghei på grunt torvdekke, enkelte steder i mosaikk med bart berg, men generelt er vegetasjonsdekket godt utbredt over øya. Feltsjikhøyde 10-40 cm, lavest i vindutsatte områder. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Mengdearter bl.a. røsslyng, blokkebær, krekling, engkvein, gulaks, smyle, tepperot, slåttestarr, einer og lys reinlav. Det ble også påvist bl.a. melbær, grov nattfiol, smalkjempe, finnskjegg, fuglevikke, marikåpe sp., rødkløver, fjellmarikåpe, vill-løk, vendelrot, kornstarr, ljåblom og marianøkkeblom. D0708-Kalkfattig kystfukthei med større dominans av krekling og blokkebær forekommer i flate forsenkninger og i nordøst-hellinger, men i et meget begrenset omfang. Røsslyng har generelt bra gjenvækst etter vinterskaden 2014. Flere steder har lyngheia et betydelig innslag av gras og urter, og tendenser til intermedieær hei, med bl.a. fuglevikke, gulaks, kattedot, tiriltunge, geitsvingel, engfrytle og blåklukke. Ingen rødlistearter registrert.

Gammel naturbeitemark preget av brakklegging med tett bestand av bl.a. kveke, mjøduert, sløke og flekkvis krekling, men også forekommer med slåtte/beitemarksarter som firkantperikum, rødkløver, rødknapp, fuglevikke, gulmaure, blåklukke, vendelrot, marinøkkel, hestehavre og engkvein. Mange av disse også tilknyttet kantsonen langs stien gjennom øya. I sør, utenfor beitearealet, liten fukteng/hei med større innslag av bl.a. ljåblom, hanekam, duskull, myrklegg. På bergene lengst sør noe rikere innslag med tendenser mot strandberg-vegetasjon, eks. arter; stormarimjelle, teiebær, rødknapp, engfiol, bergskrinneblom, gulmaure, lintorskemunn, enghumbleblom, firkantperikum, hvitkløver og rosenrot.

Det er begrenset med informasjon på tidligere bruk av området fra gammelt av, men fra tidlig på 1800-tallet har det vært stor aktivitet på hovedøya Asen (rett sør for Vågsøya) med flere gårdsbruk og husmannsplasser. Det er nærliggende å anta at det også den gangen har vært naturlig å utnytte ressurser gjennom beite og slått på vågsøya og holmene rundt. Angående nyere tid ble fyret ble bygd i 1921, hvor fyrmester med familie bodde hele året på fyret med selvhushold. De hadde da et lite fjøs på øya med plass til noen få husdyr, og sansynligvis ble det slått der det lot seg gjøre, samt beitet. Fyret ble automatisert og avfolket i 1975. Etter den tid har det vært brukt som sauebeite i beskjeden form fram til midten av 1990-tallet. Vedrørende lyngbrenning går dette langt tilbake i tid og det er usikkert når siste brenning fant sted, men synes ikke å vært utført i etterkrigstiden. Røsslyngen i området er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i

skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Generelt er lynghøyden forholdsvis lav (5-20 cm.) på rabber og områder utsatt for vindslitasje; noe høyere i forsøkninger. Røsslyng (og delvis krekling) ble i tillegg utsatt for omfattende skade som følge av langvarig tørke-, vind- og barfrostperioder vinteren 2014 i disse arealene. Befaring 2016 viser imidlertid at røsslyngen har god revegetering de fleste steder i form av nye skudd fra rot og sidegreiner. Ingen spor av lyngsviing ved befaring. Utbredelser med trær, busker og kratt er enn så lenge begrenset til et minimum, men spredte oppslag med rogn og furu (< 1.5 m.) finnes over hele øya. Dette betyr at graden av gjengroing vil øke i omfang kommende år. Vegetasjon stedvis preget av vindslitasje i form av lavere feltsjikt, men dette alene er ikke nok til å forhindre gjengroingsprosessen. Einerbusker mindre utbredt med små flate individer. Tidligere beite med sau på øya har nok medvirket til at gjengroingen per dags dato er på et lavt nivå. Det ble også registrert flere individer med rynkerose i kystlyngheia. Dette er en fremmed art med status *Svært høy risiko* (SE) på den nasjonale svartelista. Prakhjelm finnes ved strandsonen nedenfor fyret og er fremmedart med status *Potensielt høy risiko* (PH). Arten er en hybrid, vanligvis steril og formerer seg med rotskudd.

2.1.1 Litlvågsøya

Litlvågsøya ligger rett sør for Vågsøya og grenser helt inntil denne. Areal: 20.9 daa, beitevegetasjon: 9.9 daa. Her er lave kuperte terrengformasjoner med vegetasjonsdekket mer sammenhengende utbredt, større innslag av gras/urter og mindre andel nakent berg sammenliknet med Vågsøya. Hovedsakelig dominans av tørr, fattig til intermediaær kystlynghei på grunt torvdekke (flekkvis mosaikk med berg). Feltsjikhøyde 20-60 cm. Røsslyngen på øya er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999), men samtidig finnes en del nye friske skudd som følge av revegetering etter vinterskaden 2014. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. En gjeninnførsel av lyngsviing her vil øke beitekvaliteten for sommerbeite, da det fjerner gammel død røsslyng og fremmer framvekst av gras og urter, samt revegetering med unge næringsrike røsslyngskudd. Ingen spor av lyngsviing ved befaring. Flekkvis en del beitet av gås. Mengdearter i lyngheia er krekling, tiriltunge, småmarimjelle, blokkebær, røsslyng, teiebær, einer, smyle, gulaks, øyentrøst sp., og gulmaure. Andre arter som kan nevnes er bl.a. rødkløver, fuglevikke, karve, blåkløkke, rundskolm, blåknapp, rød jonsokblom, sauesvingel, firkantperikum, geitsvingel og marianøkleblom. Flekkvis tett bestand med mjødukt og sløke. Krekling og blokkebær mer utbredt enn røsslyng. Spredte oppslag med rogn (< 2 m.) finnes. Også her ble det påvist flere individer med rynkerose (fremmed art med status SE (svært høy risiko) på den nasjonale svartelista).

2.1.2 Fåøya

Fåøya ligger rett sørvest for Vågsøya, adskilt av et 20 m. smalt sundt mellom disse. Areal: 28.6 daa, beitevegetasjon: 19.7 daa. Terrenget utgjør en forholdsvis slak avrundet høyde, ca. 15 moh. Vegetasjonsdekket nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Hovedsakelig dominans av tørr, fattig/intermediaær kystlynghei på grunt torvdekke. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Som vegetasjonstype (etter Fremstad, 1997) tendenserer den mot røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming. Feltsjikhøyde 20-40 cm. Røsslyngen på øya er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Mindre vinterskade fra 2014 på lyngen her, og god revegetering på røsslyng som er skadet. Gjeninnførsel av lyngsviing her vil øke beitekvaliteten for sommerbeite da det fjerner gammel røsslyng og fremmer framvekst av gras og urter, samt revegetering med unge næringsrike røsslyngskudd. Ingen spor av lyngsviing ved befaring.

Mose- og lyngdominert vegetasjon, der Fåøya fremstår som den av øyene med størst utbredelse med røsslyng. Mengdearter er bl.a. røsslyng, slåttestarr, krekling, tiriltunge, småmarimjelle, blokkebær, røsslyng, engkvein, einer, fuglevikke, skogstjerne og smyle. Andre arter som kan nevnes er heigråmose, torvull, rødkløver, grov nattfiol, vendelrot og øyentrøst sp. Flekkvis tett bestand med mjøddurt og sløke. Krekling og blokkebær mer utbredt enn røsslyng. Spredte oppslag med rogn (< 2 m.) finnes, her ble også bjørk påvist. Trolig den av de fire småøyene som er best egnet for vinterbeite som følge av den store utbredelsen med røsslyng.

2.1.3 Søre Auholmen

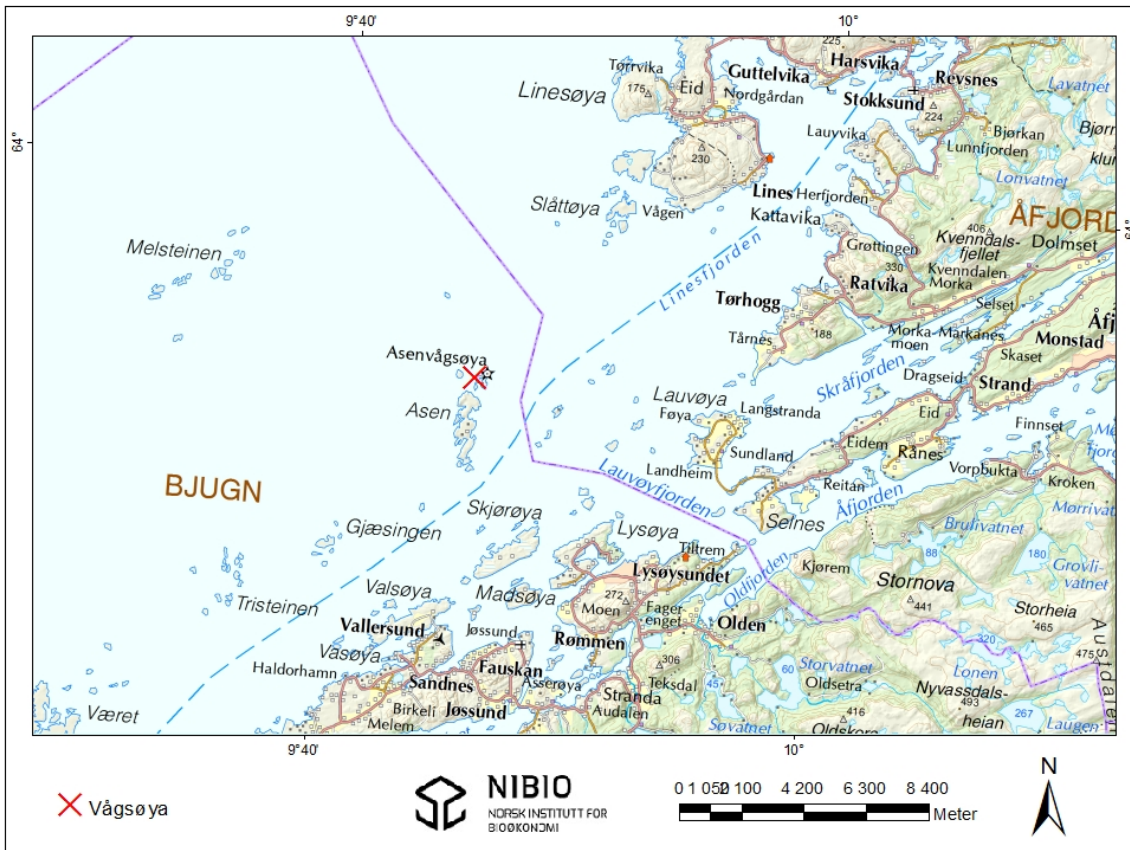
Øya har plassering 500 m. vest for Vågsøya og Fåøya. Areal: 40.0 daa, beitevegetasjon: 22.5 daa. Terrenget er slak, avrundet og flater ut på toppen, 16 moh. Vegetasjonsdekket sammenhengende utbredt. Av de fire mindre øyene er dette øya med størst areal beitevegetasjon; 22.5 daa. Hovedsakelig dominans av tørr, fattig/intermediær kystlynghei på grunt torvdekke. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Som vegetasjonstype (etter Fremstad, 1997) fremtrer den med røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming. Feltsjikhøyde 20-50 cm. Røsslyngen på øya er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Røsslyng med veldig bra revevegetering etter vinterskaden 2014. Gjeninnførsel av lyngsviing vil øke beitekvaliteten for sommerbeite da det fjerner gammel røsslyng og fremmer framvekst av gras og urter, samt revevegetering med unge næringsrike røsslyngskudd. Ingen spor av lyngsviing ved befaring.

Røsslyng- og torvull-dominert vegetasjon, men ikke så mange fuktarter at det går over i fukthei. Mengdearter er røsslyng, torvull, krekling, smyle, blokkebær og slåttestarr. Flekkvis også mye molte, skrubbær og duskull. Grov nattfiol spredt over hele arealet med stor populasjon. Flekkmarihånd også med rik utbredelse på øya. Nedre belte tørrere med større innslag av tiriltunge, fuglevikke, gullris, tyttebær, sisselrot, småmarimjelle, vendelrot, engsyre, gulaks og teiebær. Noen få rogn påvist (< 1.5 m.), ellers fravær av busksjikt. Vegetasjonsmessig egnet for vinterbeite som følge av rik utbredelse med røsslyng.

2.1.4 Nordre Auholmen

Nordre Auholmen ligger lengst ut av øyene rundt Vågsøya, 200 m. nord for Søre Auholmen og ca. 800 m. nordvest for Vågsøya. Areal: 22.9 daa, beitevegetasjon: 8.8 daa. Den er også den minste og laveste av øyene, med slakt terreng og er veldig værutsatt. Nordre Auholmen er en gressøy, der lyngarter er tilnærmet fraværende. Arealet bærer tydelig preg av beite fra gås, med stedvis høyt beitetrykk. Vegetasjonsdekket sammenhengende utbredt. Årsaken til gras/urte-dominansen er usikkert men kan være en følge av høyt beitetrykk med gjødslingseffekt fra gås, tidligere bruk med høy beiteintensitet fra husdyr, eller en kombinasjon av disse.

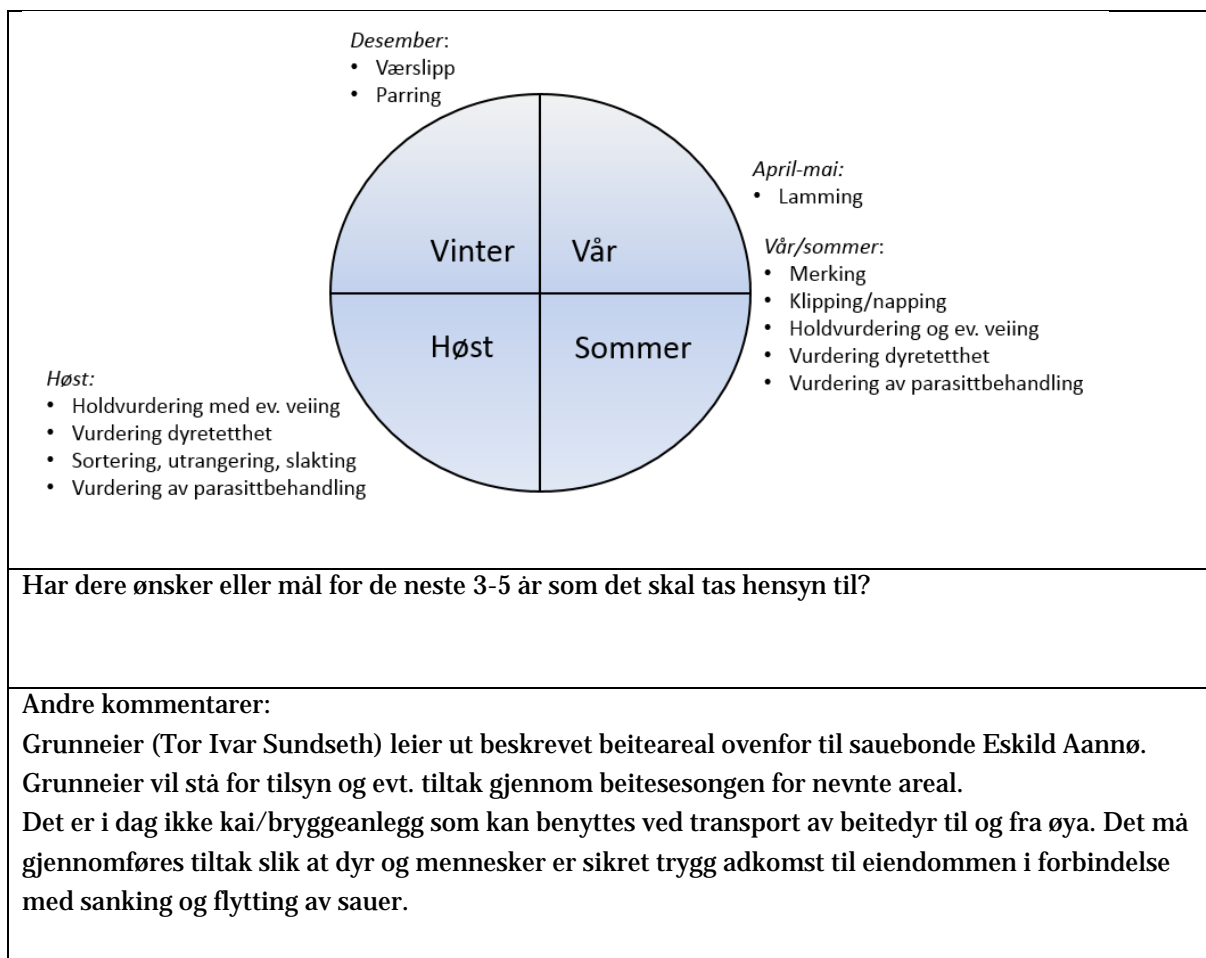
Gras/urte-dominert vegetasjon, særlig stor utbredelse av sløke. Noen få flekker med krekling, blokkebær og enkelte einer finnes dog, men i et svært begrenset omfang. Røsslyng fraværende på øya. Mengdearter er sløke, øyentrøst sp., småmarimjelle, stemorsblomst, rød jonsokblom, fuglevikke, sauesvingel, engkvein, følblom, smyle, engrapp og vendelrot. Andre arter som kan nevnes er lys reinlav, skogstjerne, grov nattfiol, smalkjempe, tepperot, krattmjølke, høymule. Fravær av lyngarter (og da særskilt røsslyng) gjør øya dårlig egnet for vinterbeite.

Figur 1. Topografisk oversikt over lokaliteten Vågsøya (merket rødt). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

2.2 Driftsbeskrivelse

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: 1.11.2016
Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart):
Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Vågsøya og omkringliggende øyer har ingen husdyr på beite i dag.
Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart): Ikke svidd i nyere tid.
Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing: Nei
Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)? Beitearealet er gammel kystlynghei der sviing mest sannsynlig har vært utført. Beitet og slått i nyere tid, med opphør av beite midt på 1990-tallet
Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres? Beite bør gjeninnføres, i første omgang for sommerhalvåret, på sikt ønskelig med helårsbeite.
Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området (sjeldne arter, problemarter, kulturminner, vern etc.)? Nei
Beskriv rutiner for tilsyn og sanking: Regelmessig tilsyn (hver uke). Sanking to ganger i året, + evt. sankinger ved benyttelse av flere øyer.
Beskriv tilgang til ly på beite: Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høyledragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Ingen leskjul.
Beskriv rutiner for eventuell nødføring og plassering av fôrplass: Tilleggsføring vil bli gjennomført ved behov. Fôrplass ved sankeområde.
Beskriv vanntilgang til dyra på beite: Generelt bra og stabil tilgang på vann fra et lite, dypt tjern uten uttørkingsfare.
Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel <u>dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»</u>):
Driften gjennom året – legg til aktiviteter: Første årene med beite i sommerhalvåret, mai-september.

3 Skjøtsel av Vågsøya – beskrivelse av planlagte tiltak

3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsfôring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdatab.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernlova), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnet, må beitegrunnet vurderes. Beitegrunnet påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvedet og skadet røsslyng forringer beiten mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å føre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terrang og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnet gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

3.2.1 Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhengning med ly for nødvendig oppfølging.

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter. Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslaktning må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med

kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalete raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med inneføring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og inneføring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhalete sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

3.3 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lynsvingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Førproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av

problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannsløkkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauen. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodd.

3.5 Mål for skjøtsel på Vågsøya

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtelsplan: 1.11.2016			
Dato befaring: 10-11.8.2016			
Dato samtale med grunneier/bruker: 10.8.2016			
Utformet av: Per Vesterbukt			Firma: NIBIO
UTM sone:	Nord: 7100921N	Øst: 243823Ø	Gnr./Bnr.: Vågsøya 89/10
Areal (nåværende): 133.8 daa. (Vågsøya 72.8 daa) (Litlvågsøya 9.9 daa) (Fåøya 19.7 daa) (Søre Auholmen 22.5 daa) (Nordre Auholmen 8.8 daa)			Areal (etter evt. restaurering): 133.8 daa.
Del av verneområde: Nei			Hvilket vern:
Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke: Nei			

MÅL

Hovedmål for lokaliteten:

Øke beitekvaliteten og verdien for kystlyngheia ved å fjerne gjengroing, gjeninnføre lyngsviing og opprettholde beite med gammelnorsk sau. Bevare en rødlistet, sterk truet naturtype. Utnytte forressurser i utmarka.

Konkrete delmål:

Vågsøya

Restaurering:

Oppslag med rogn, bjørk furu, mm. bør hugges ut som et tiltak mot for å stanse begynnende gjengroing. Generelt bør busker/trær hugges ut ved høyde over 1 m. for å forhindre videre gjengroing da disse gjerne brenner dårlig under lyngsviing. Einerbusker brenner godt og trenger ikke hugges ut på forhånd, men skulle store busker stå igjen etter brann bør disse fjernes. Ideelt sett bør hogstavfall fraktes ut av kystlyngheia, men om terrenget vanskeliggjør dette kan avfallet samles og brennes i lyngheia, fortrinnsvis på andre naturtyper (berg, myr, fjæresone), da større bål gir høy varmeutvikling og ødelegger røtter og frøbank i jordsmonnet. Etablerte bålflater bør brukes om igjen ved senere brenning. 2-3 av de største buskene med rogn på Vågsøya kan imidlertid settes igjen for å fungere som ly/skjul på sikt.

Individer med rynkerose bør hugges ned, fjernes og brennes for å unngå videre ekspansjon. Arten har svært god spredningsevne og står oppført som fremmed art med status SE (svært høy risiko) på den nasjonale svartelista. En bør også følge med utbredelsen til prakthjelm, og individer som er spredt ut fra hage kan fjernes.

Beite:

Utnytte forressurser og gjeninnføre beite med rasen gammelnorsk sau. På sikt utvide driften til helårsbeite. Området ble sist brukt til beite fram til midten av 199-tallet, etter den tid brakklagt. Befaring 2016 viste at Vågsøya har generelt stor utbredelse med røsslyng og bra gjenvekst på denne arten etter vinterskaden 2014 (stor andel med nye friske skudd). Flekker med grasrik naturbeitemark og mindre strandenger inngår i beitearealet. Tilstanden på lyngheia medfører at den vegetasjonsmessig er godt egnet både til sommerbeite og helårsbeite for rasen gammelnorsk sau.

Sommerbeite:

Bruker ønsker i en startfase å anvende arealet til sommerbeite første årene for å høste erfaringer med driften relatert til bl.a. beitekvalitet, slaktevekt, tilsyn, tilleggsføring og ferdsel i området. Erfaringstall fra Miljødirektoratet tilsier at et passende beitetrykk med Gammel norsk sau ligger rundt 15 daa lynghei i god hevd pr. vinterbeitende sau (Ref.: Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder | M23-2013). Netto beiteareal på Vågsøya hvor bart fjell o.a. er trukket fra er 72.8 daa (Eiendom 89/7 ikke inkludert). I dette inngår det ca. 2.2 daa gras/urterik brakklagt naturbeitemark, som er med på å heve den ernæringsmessige kvaliteten på beitearealet. Sommerbeite har større produktivitet og gunstige tilleggsareal som naturbeitemark og strandenger, slik at arealet tåler noe høyere antall dyr. I en startfase kan det her anbefales 10 daa sommerbeite pr søye, dvs. 7 voksne dyr + lam. Her må en følge med på både tilstanden til dyrene og vegetasjonen gjennom beitesesongen, samt slaktevekt etter endt sesong. Tallet kan da justeres opp senere år hvis beitegrunlaget tilsier det. Generelt er helårsbeite er å foretrekke som skjøtselsmetode i kystlynghei men når praktiske forhold ikke tillater det er sommerbeite ønskelig, gjerne med beitestart tidlig på våren og opprettholde beitet til så langt ut i høsten som mulig.

Vinterbeite

Om/når helårsbeite blir aktuelt på sikt må antall dyr reduseres. Anbefalingen med 15 daa lynghei i god hevd pr. vinterbeitende sau tilsier da at man kan starte med 5 vinterbeitende dyr på Vågsøya. Helårsbeite medfører mer krevende forhold i vinterhalvåret og driften skal være tuftet på et opplegg som sikrer at god dyrevelferd ivaretas. Det forutsetter et driftsopplegg og tilsyn som tar høyde for situasjoner med behov for tilleggsfôring, tilgang på drikkevann og ly/skjul når forholdene krever det. Da tilgangen på ly er begrenset bør det settes opp leskjul for dyrene ved opprettelse av helårsbeite. Det skal også gjennomføres regelmessig tilsyn av dyrene gjennom vinterhalvåret. Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

De fire nærliggende øyene Litlvågsøya, Fåøya, Søre Auholmen og Nordre Auholmen har et samlet areal med god beitevegetasjon på 61 daa, og er godt egnet som sommerbeite med varierte innslag av både lyng, urter og gras. Om disse øyene inkluderes i sommerbeite vil areal med beitevegetasjon utgjøre totalt 133.8 daa. Antall dyr på beite kan da økes til 13 søyer + lam. Dette innebærer at sauene flyttes regelmessig mellom øyene, der intervallene må tilpasses næringstilgangen på den enkelte øy. Tilgang på drikkevann for disse øyene er mer begrenset sett i forhold til Vågsøya. Felles for alle er at de har små sprekker/revner i fjellet som samler opp og gir noe tilgang på vann, men disse er tørkeutsatt ved langvarig mangel på nedbør og krever ekstra tilsyn på vanntilgangen for dyra.

Lyngsviing:

Formålet med lyngbrenning er å skape en mosaikk av kystlyngheivegetasjon med ulike alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter (eks. insekter og fugler). For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på mosaikk av vegetasjonsflater med ulike alder er det viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til større spiring av gras og urter (gir godt sommerbeite), i tillegg til spirer og unge skudd med røsslyng (gir godt vinterbeite) som er en bedre forressurs enn gammel forvedet røsslyng. Over tid vil en brannflate gradvis gjennomgå endring i vegetasjonsstrukturen fra gras- og urterik til rik utbredelse med lyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulike alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet til både sommerbeite og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite.

Etablering av ny vegetasjon i brannflater vil variere mellom lokaliteter og ut ifra hvor vellykket lyngsviinga har vært. Det er i dag ikke brannflater i området som kan brukes for å beregne hastighet på revegetering. Anbefalt tid mellom hver brenning er derfor her generell (10-25 år) og ikke områdespesifikk. Areal med kystlynghei som ble registrert på Vågsøya er på ca. 70 daa. Dvs. at for å fullføre en lyngheisyklus med sviing over 20 år bør det brennes 3.5 daa per år. Det er viktig at det registreres vegetasjonsutvikling etter sviing for å kunne anslå regenereringshastighet og evt. korrigere tidsperioden mellom sviing. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel og forvedet (vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy), brenner man på nytt. Flere naturtyper inngår i beitearealet, men det er bare areal med kystlynghei som er aktuell for brenning, dvs. areal med strandenger og naturbeitemark skal ikke brennes. Om det i løpet av vinterhalvåret ikke lar seg gjøre å brenne pga. vær- og vindforhold kan dette gjennomføres et senere år. Da det blir små brannareal per år (3.5 daa) samtidig som lyngsviing krever store ressurser, kan man brenne f.eks. hvert andre eller tredje år, og slå sammen brannflater om nødvendig. Det bør likevel ikke være færre enn 8-10 lyngsviinger i en brannsyklus, slik at man får mosaikk av vegetasjonsflater med ulike alder. **Før planlagt brann; se Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO**

For øyene Litlvågsøya, Fåøya og Søre Auholmen kan det også gjerne iverksettes lyngsviing. Selv om lyngheia av ulike årsaker ikke blir brukt i vinterhalvåret vil sviing av gammel lynghei uansett øke beite kvaliteten på sommerbeitet, da gammel lyng og einerbusker fjernes og gir rom for økt spiring med gras og urter i de lysåpne brannflatene. Sviing på de mindre øyene gir også mindre risiko for ukontrollert spredning av brann da de er avgrenset av sjøen, og fri for bebyggelse. Hvis det svis annethvert år på de tre øyene vil en brannflate på ca. 5 daa gi en syklus på ca. 20 år.

Nordre Auholmen er en gressholme der naturtypen kystlynghei mangler. Den er derfor ikke aktuell for brenning, og samtidig dårlig egnet for vinterbeite.

Ev. spesifikke mål for delområde(r):

Tilstandsmål arter:

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:
Fjerne oppslag med furu, rogn, bjørk og rynkerose kystlyngheia.

3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Vågsøya

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting:

Gjeninnføre sommerbeite på Vågsøya med gammel norsk sau, ca. 7 voksne dyr.

Gjeninnføre sommerbeite på mindre omkringliggende øyer gammel norsk sau.

Tor Ivar Sundseth ansvarlig for tilsyn av sau gjennom beitesesongen.

Transport, sanking og utsetting av sau på øya kan medføre behov for ekstra innleid personell.

Oppsett av gjerde mot eiendom 89/7, ca. 200 m.

Anlegge kai/bryggeanlegg som tilfredstiller sikker adkomst til og fra øya i forbindelse med sanking og flytting av sauer (er per i dag en privat flytebrygge på Vågsøya, men bruker har ikke tilgang på denne for bruk av dyretransport).

Etablere leskjul før opprettelse av vinterbeite på Vågsøya.

Evt. sankegjerde ved landslipp, gjerde mot fritidsbrygge.

Vedlikehold gjerder.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Sommerbeite med gammel norsk sau, ca. 7 dyr totalt.	2017, årlig	Kr./dyr	Sommer, årlig
Transport, sanking og utsetting av sau på øya Behov for ekstra innleid personell		Kr./time	
Tilsyn, innleid personell		Kr./time	
Oppsett av nytt gjerde			
Anlegge sikker adkomst (kai/brygge) for Vågsøya			
Leskjul			
Utstysbehov knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting: Gjerdepåler, netting, ekstra personell, evt. teknisk utstyr (boremaskin, krampestol mm). Båtutlegg og ankring for omkringliggende øyer			

3.6.2 Planer for sviing

<p>Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:</p> <p>Oppstart med lyngsviing på sikt innenfor beiteområdet på Vågsøya og mindre omkringliggende øyer. Områder med kraftig utbredelse av gammel forvedet lyng og einerbusker bør prioriteres.</p>
--

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak sviing:	Ved kapasitet	Kr/daa	
Utstysbehov knyttet til sviing: Innleid personell, evt. gjennomføre kurs i lyngsviing, brannvifter, Utstyr for å tenne og slukke etter lyngsviing; gassbrenner.			

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak: Hugge ut trær/busker >1 m.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Spesifikke restaureringstiltak: Rydding av oppslag med busker/trær. Fjerne individer med rynkerose fra kystlyngheia	Fra 2017/ved kapasitet	kr/daa	
Utstyrstbehov knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter: Ryddesag/motorsag for fjerning av lauvoppslag/busker, verneutstyr.			

3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak

ANDRE AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK
Beskrivelse av andre tiltak, ut over restaurering, sviing og beiting.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
UTSTYRSBEHOV			
Annet:			

3.7 Oppfølging av skjøtelsesplanen

OPPFØLGING
Skjøtelsesplanen skal evalueres innen 5 år: Bør evalueres 2022 med rekartlegging av vegetasjonen.
Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper:
Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert:
ANSVAR
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsesplanen: TOR IVAR SUNDSETH

4 Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på DNs hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norderhaug, A. & Johansen L. 2011. Kulturmark og boreal hei – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

5 Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Vågsøya		Kommune: Bjugn		Områdenr.:		
ID i naturbase:		Registrert i felt av: Per Vesterbukt		Dato: 10-11.8.2016		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Prestø, T. & Lyngstad, A. 2002. Biologisk mangfold i Bjugn kommune. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2002-8: 1-79.				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling): D0707 Kalkfattig kysthei 95 % Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): D708 Kalkfattig kystfukthei 5 %			Grunntyper etter NiN, M1:5000 (% andel fordeling):			
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder befaring august 2016.			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:
< 20 m	x	God		Slått		
20-50 m		Svak		Beite		
50-100		Ingen	x	Pløying		
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

Innledning:

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Kvithamar v/Per Vesterbukt. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei Sør-Trøndelag og utarbeidelse av skjøtselsplan, på oppdrag fra grunneier og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Skjøtselsplanen er finansiert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Skjøtselsplanen omfatter lokaliteten Vågsøya og de fire mindre omkringliggende øyene; Litlvågsøya, Fåøya, Søre Auholmen og Nordre Auholmen. Det ble tatt befaring i felt 10-11.8.2016 sammen med grunneier.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger 8 km nordvest for Lysøysundet, helt nord i Bjugn kommune. Topografisk utgjør Vågsøya kuperte høydetrak med enkelte små lågtliggende forsenkninger med marine avsetninger. Beiteområdet domineres av naturtypen kystlynghei, med flekkvis berg oppe i dagen, samt noe naturbeitemark/brakklagt slåttemark. For kystlyngheia består hellingene av tynt jorddekke på berg mens forsenkningene er mer frisk/fuktig.

Viktigste jordsmonntyper er lyngtorv over berg. I tillegg finnes torv av varierende tykkelse, lågtliggende parti med marine avleiringer (leire, skjellsand), samt noe skjellsand i strandsonen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlyngheivegetasjonen på Vågsøya har på lik linje med vegetasjonen i området en mer nordlig karakter enn det lyngheia sør for Trondheimsfjorden har. Ser man på artssammensetningen så får arter som heigråmose og krekling generelt sett en mer fremtredende rolle. I tillegg så er det vanlig med en relativt tørr røsslyngutforming, men med fast innslag av fuktarter som beskrevet av nøkkelarter i vegetasjonsutforming H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull (Fremstad 1997). I tillegg kan molte, som blir forbundet med fukthei og myr lengre sør, komme inn i denne tørrheia i nord (Fremstad et al. 1991). Vågsøya har hovedsakelig tørr, fattig kystlynghei på grunt torvdekke, enkelte steder i mosaikk med bart berg, men generelt er vegetasjonsdekket godt utbredt over øya. Feltsjikhøyde 10-40 cm, lavest i vindutsatte områder. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Nordre Auholmen er en gressøy der naturtypen kystlynghei mangler.

Artsmangfold:

Mengdearter bl.a. røsslyng, blokkebær, krekling, engkvein, gulaks, smyle, tepperot, slåttestarr, einer og lys reinlav. Det ble også påvist bl.a. melbær, grov nattfiol, smalkjempe, finnskjegg, fuglevikke, marikåpe sp., rødkløver, fjellmarikåpe, vill-løk, vendelrot, kornstarr, ljåblom og marianøkleblom. D0708-Kalkfattig kystfukthei med større dominans av krekling og blokkebær forekommer i flate forsenkninger og i nordøst-hellinger, men i et meget begrenset omfang. Røsslyng har generelt bra gjenvekst etter vinterskaden 2014. Flere steder har lyngheia et betydelig innslag av gras og urter, og tendenser til intermedier heier, med bl.a. fuglevikke, gulaks, kattedot, tiriltunge, geitsvingel, engfrytle og blåklokke. Ingen rødlistearter registrert.

Gammel naturbeitemark preget av brakkløpping med tett bestand av bl.a. kveke, mjødukt, sløke og flekkvis krekling, men også forekommer med slåtte/beitemarksarter som firkantperikum, rødkløver, rødknapp, fuglevikke, gulmaure, blåklokke, vendelrot, marinøkkel, hestehavre og engkvein. Mange av disse også tilknyttet kantsonen langs stien gjennom øya.

I sør, utenfor beitearealet, liten fukteng/hei med større innslag av bl.a. ljåblom, hanekam, duskull, myrklegg. På bergene lengst sør noe rikere innslag med tendenser mot strandberg-vegetasjon, eks. arter; stormarimjelle, teiebær, rødknapp, engfiol, bergskrinneblom, gulmaure, lintorskemunn, enghumleblom, firkantperikum, hvitkløver og rosenrot.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Vågsøya

Det er begrenset med informasjon på tidligere bruk av området fra gammelt av, men fra tidlig på 1800-tallet har det vært stor aktivitet på hovedøya Asen (rett sør for Vågsøya) med flere gårdsbruk og husmannsplasser. Det er nærliggende å anta at det også den gangen har vært naturlig å utnytte ressurser gjennom beite og slått på vågsøya og holmene rundt. Angående nyere tid ble fyret ble bygd i 1921, hvor fyrmester med familie bodde hele året på fyret med selvhushold. De hadde da et lite fjøs på øya med plass til noen få husdyr, og sansynligvis ble det slått der det lot seg gjøre, samt beitet. Fyret ble automatisert og avfolket i 1975. Etter den tid har det vært brukt som sauebeite i beskjeden form fram til midten av 1990-tallet. Vedrørende lyngbrenning går dette langt tilbake i tid og det er usikkert når siste brenning fant sted, men synes ikke å vært utført i etterkrigstiden. Røsslyngen i området er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Generelt er lynghøyden forholdsvis lav (5-20 cm.) på rabber og områder utsatt for vindslitasje; noe høyere i forsenkninger. Røsslyng (og delvis krekling) ble i tillegg utsatt for omfattende skade som følge av langvarig tørke-, vind- og barfrostperioder vinteren 2014 i disse arealene. Befaring 2016 viser imidlertid at røsslyngen har god revegetering de fleste steder i form av nye skudd fra rot og sidegreiner. Ingen spor av lyngsviing ved befarings. Utbredelser med trær, busker og kratt er enn så lenge begrenset til et minimum, men spredte oppslag med rogn og furu (< 1.5 m.) finnes over hele øya. Dette betyr at graden av gjengroing vil øke i omfang kommende år. Vegetasjon stedvis preget av vindslitasje i form av lavere feltsjikt, men dette alene er ikke nok til å forhindre gjengroingsprosessen. Einerbusker mindre utbredt med små flate individer. Tidligere beite med sau på øya har nok medvirket til at gjengroingen per dags dato er på et lavt nivå. Det ble også registrert flere individer med rynkerose i kystlyngheia. Dette er en fremmed art med status SE (svært høy risiko) på den nasjonale svartelista.

Litlvågsøya

Litlvågsøya ligger rett sør for Vågsøya og grenser helt inntil denne. Areal: 20.9 daa, beitevegetasjon: 9.9 daa. Her er lave kuperte terrengformasjoner med vegetasjonsdekket mer sammenhengende utbredt, større innslag av gras/urter og mindre andel nakent berg sammenliknet med Vågsøya. Hovedsakelig dominans av tørr, fattig til intermediær kystlynghei på grunt torvdekke (flekvis mosaikk med berg). Feltsjikhøyde 20-60 cm. Røsslyngen på øya er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999), men samtidig finnes en del nye friske skudd som følge av revegetering etter vinterskaden 2014. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. En gjeninnførsel av lyngsviing her vil øke beitekvaliteten for sommerbeite, da det fjerner gammel død røsslyng og fremmer framvekst av gras og urter, samt revegetering med unge næringsrike røsslyngskudd. Ingen spor av lyngsviing ved befarings. Flekkvis en del beitet av gås.

Mengdearter i lyngheia er krekling, tiriltunge, småmarimjelle, blokkebær, røsslyng, teiebær, einer, smyle, gulaks, øyentrøst sp., og gulmaure. Andre arter som kan nevnes er bl.a. rødkløver, fuglevikke, karve, blåklokke, rundskolm, blåknapp, rød jonsokblom, sauesvingel, firkantperikum, geitsvingel og marianøkleblom. Flekkvis tett bestand med mjødurt og sløke. Krekling og blokkebær mer utbredt enn røsslyng. Spredte oppslag med rogn (< 2 m.) finnes. Også her ble det påvist flere individer med rynkerose (fremmed art med status SE (svært høy risiko) på den nasjonale svartelista).

Fåøya

Fåøya ligger rett sørvest for Vågsøya, adskilt av et 20 m. smalt sundt mellom disse. Areal: 28.6 daa, beitevegetasjon: 19.7 daa. Terrenget utgjør en forholdsvis slak avrundet høyde, ca. 15 moh.

Vegetasjonsdekket nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Hovedsakelig dominans av tørr, fattig/intermediær kystlynghei på grunt torvdekke. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Som vegetasjonstype (etter Fremstad, 1997) tendenserer den mot røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming. Feltsjikhøyde 20-40 cm. Røsslyngen på øya er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Mindre vinterskade fra 2014 på lyngen her, og god revegetering på røsslyng som er skadet. Gjeninnførsel av lyngsviing her vil øke beitekvaliteten for sommerbeite da det fjerner gammel røsslyng og fremmer framvekst av gras og urter, samt revegetering med unge næringsrike røsslyngskudd. Ingen spor av lyngsviing ved befaring. Mose- og lyngdominert vegetasjon, der Fåøya fremstår som den av øyene med størst utbredelse med røsslyng. Mengdearter er bl.a. røsslyng, slåttestarr, krekling, tiriltunge, småmarimjelle, blokkebær, røsslyng, engkvein, einer, fuglevikke, skogstjerne og smyle. Andre arter som kan nevnes er heigråmose, torvull, rødkløver, grov nattfiol, vendelrot og øyentrøst sp. Flekkvis tett bestand med mjøddurt og sløke. Krekling og blokkebær mer utbredt enn røsslyng. Spredte oppslag med rogn (< 2 m.) finnes, her ble også bjørk påvist. Trolig den av de fire småøyene som er best egnet for vinterbeite som følge av den store utbredelsen med røsslyng.

Søre Auholmen

Øya har plassering 500 m. vest for Vågsøya og Fåøya. Areal: 40.0 daa, beitevegetasjon: 22.5 daa.

Terrenget er slak, avrundet og flater ut på toppen, 16 moh. Vegetasjonsdekket sammenhengende utbredt. Av de fire mindre øyene er dette øya med størst areal beitevegetasjon; 22.5 daa. Hovedsakelig dominans av tørr, fattig/intermediær kystlynghei på grunt torvdekke. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Som vegetasjonstype (etter Fremstad, 1997) fremtrer den med røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming. Feltsjikhøyde 20-50 cm. Røsslyngen på øya er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Røsslyng med veldig bra revegetering etter vinterskaden 2014. Gjeninnførsel av lyngsviing vil øke beitekvaliteten for sommerbeite da det fjerner gammel røsslyng og fremmer framvekst av gras og urter, samt revegetering med unge næringsrike røsslyngskudd. Ingen spor av lyngsviing ved befaring. Røsslyng- og torvull-dominert vegetasjon, men ikke så mange fuktarter at det går over i fukthei. Mengdearter er røsslyng, torvull, krekling, smyle, blokkebær og slåttestarr. Flekkvis også mye molte, skrubber og duskull. Grov nattfiol spredt over hele arealet med stor populasjon. Flekkmarihånd også med rik utbredelse på øya. Nedre belte tørrere med større innslag av tiriltunge, fuglevikke, gullris, tyttebær, sisselrot, småmarimjelle, vendelrot, engsyre, gulaks og teiebær. Noen få rogn påvist (< 1.5 m.), ellers fravær av busksjikt. Vegetasjonsmessig egnet for vinterbeite som følge av rik utbredelse med røsslyng.

Nordre Auholmen

Nordre Auholmen ligger lengst ut av øyene rundt Vågsøya, 200 m. nord for Søre Auholmen og ca. 800 m. nordvest for Vågsøya. Areal: 22.9 daa, beitevegetasjon: 8.8 daa. Den er også den minste og laveste av øyene, med slakt terreng og er veldig værutsatt. Nordre Auholmen er en gressøy, der lyngarter er tilnærmet fraværende. Arealet bærer tydelig preg av beite fra gås, med stedvis høyt beitetrykk. Vegetasjonsdekket sammenhengende utbredt. Årsaken til gras/urte-dominansen er usikkert men kan være en følge av høyt beitetrykk med gjødslingseffekt fra gås, tidligere bruk med høy beiteintensitet fra husdyr, sjøsprøyt eller kombinasjon av disse.

Gras/urtedominert vegetasjon, særlig stor utbredelse av sløke. Noen få flekker med krekling, blokkebær og enkelte einer finnes dog, men i et svært begrenset omfang. Røsslyng fraværende på øya. Mengdearter er sløke, øyentrøst sp., småmarinjelle, stemorsblomst, rød jonsokblom, fuglevikke, sauesvingel, engkvein, følblom, smyle, engrapp og vendelrot. Andre arter som kan nevnes er lys reinlav, skogstjerne, grov nattfiol, smalkjempe, tepperot, krattmjølke, høymule. Fravær av lyngarter (og da særskilt røsslyng) gjør øya dårlig egnet for vinterbeite.

Fremmede arter:

Rynkerose.

Kulturminner:

Åsenvagøy fyr

Skjøtsel og hensyn:

Skjøtsel i form av beite og lyngsviing bør gjeninnføres

Del av helhetlig landskap:

Kystlyngheia ved Vågsøya og omkringliggende øyer utgjør sammen med Asen en viktig del av et større kystlyngheiareal i Bjugn, der også naturbeitemark og slåttemark inngår i et helhetlig kulturlandskap preget av kystjordbruk.

Verdibegrunnelse:

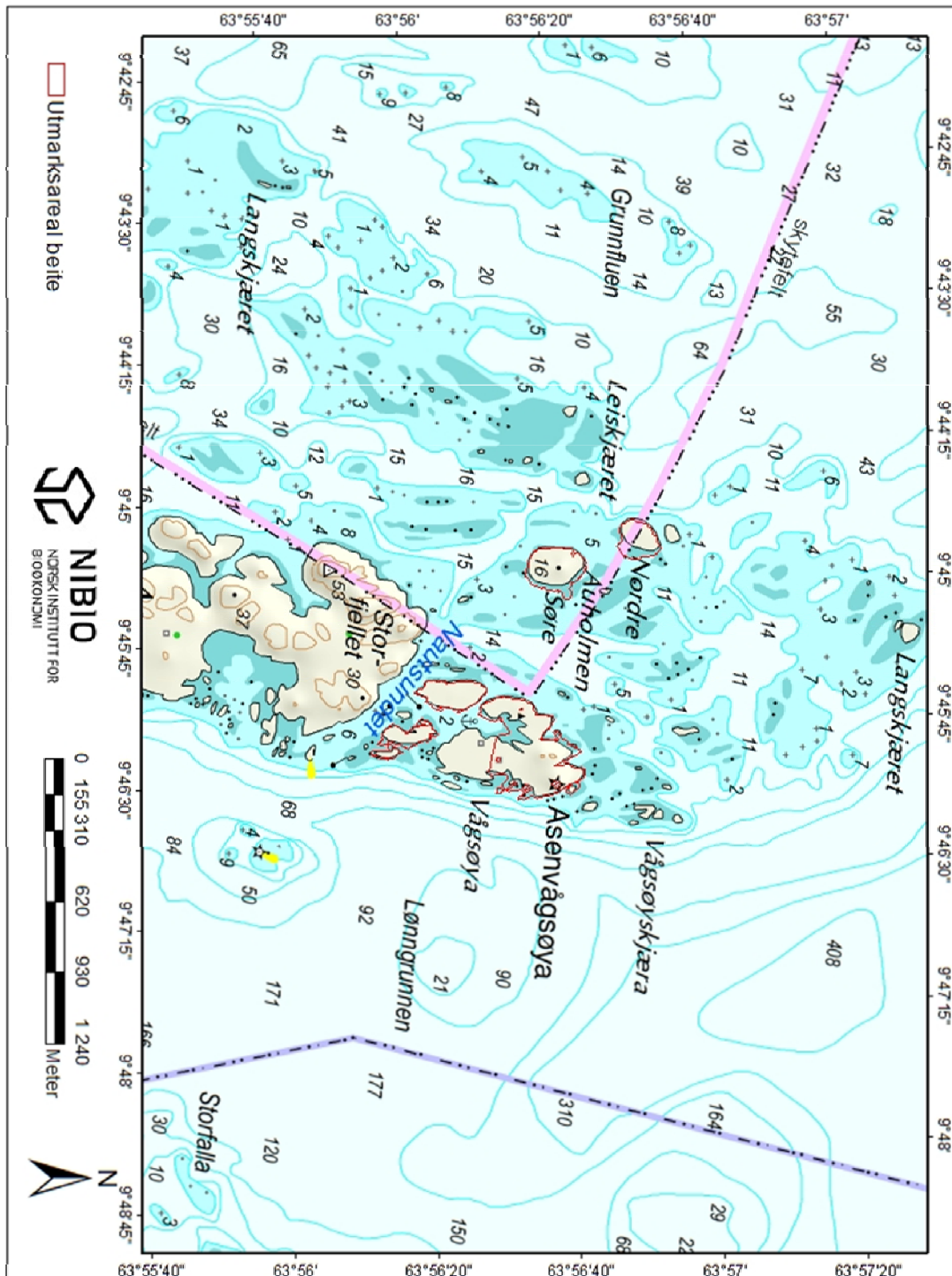
Lite areal, men generelt intakt og fin kystlynghei med fravær av gjengroing. Skjøtsel med saubeite frem til 1990-tallet. Vågsøya inngår i en stor helhetlig landskapsverdi sammen med Asen med rødlistede naturtyper som naturbeitemark, slåttemark og kystlynghei. Verdien angir Vågsøya med de mindre omkringliggende øyene sett under ett. Bør gjeninnføres skjøtsel for å kunne opprettholde verdien.

Merknad:

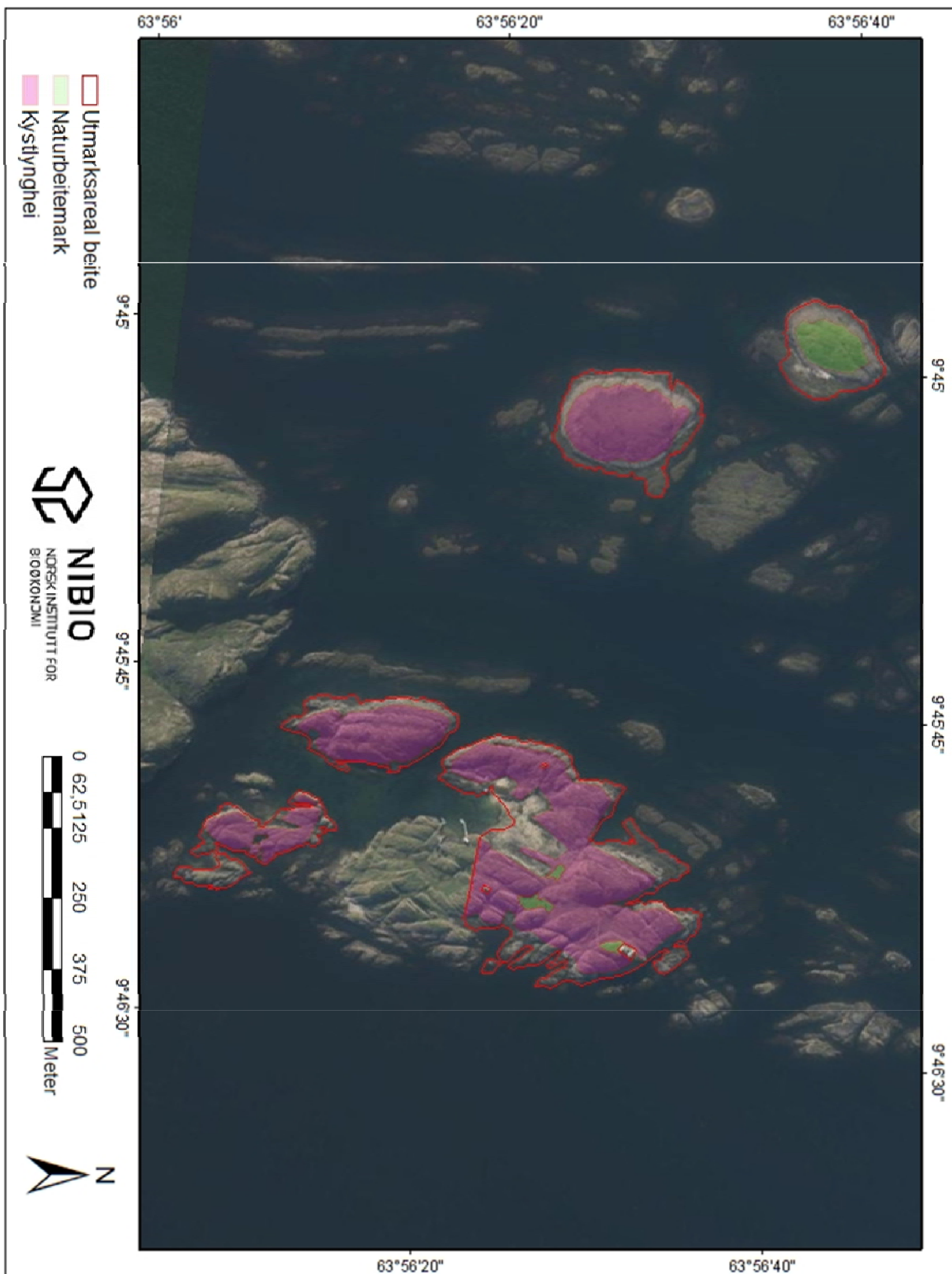
Kilder

- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.
- Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*. Artsdatabanken, Trondheim.
- Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder | M23-2013
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- NGU u.d. Berggrunn Nasjonal berggrunnsdatabase. Lokalisert 20.10.2015 på <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.
- Sundseth, T.I. 2016. Pers. med.

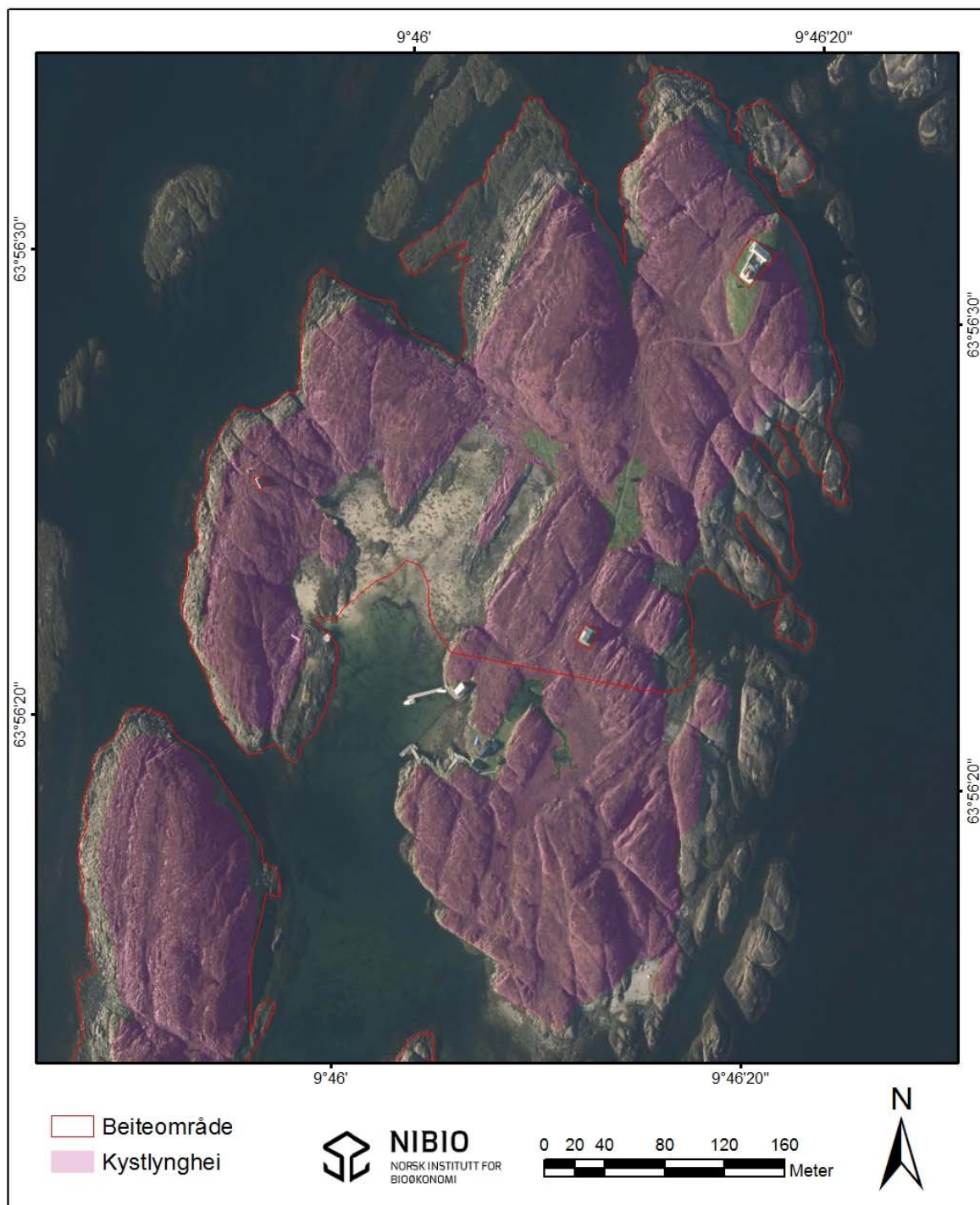
6 Ortofoto/kart

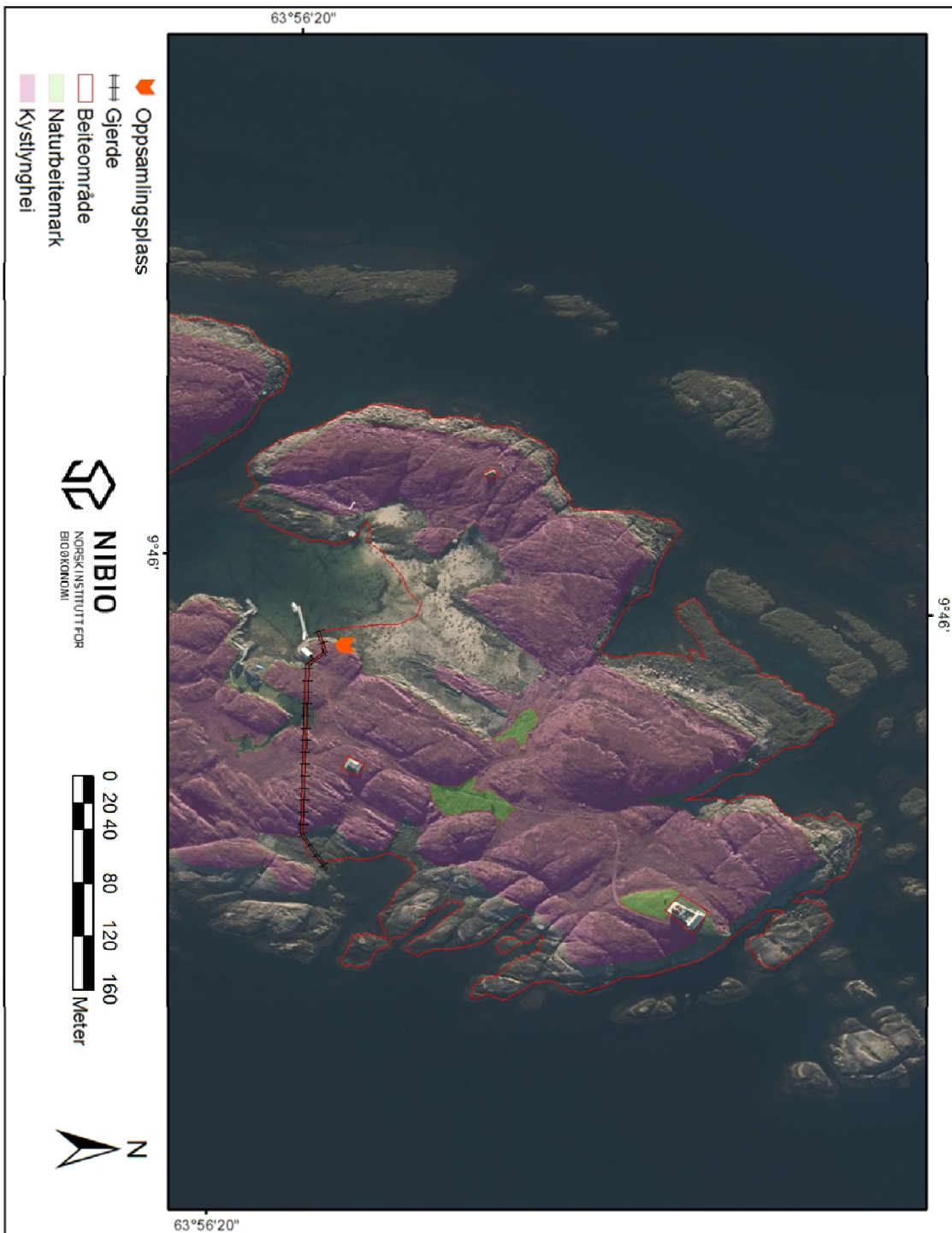
Figur 2. Topografisk oversikt over beiteområdet på Vågsøya (inntegnet rødt). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 3. Oversikt over beiteområdet på Vågsøya (inntegnet rødt). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

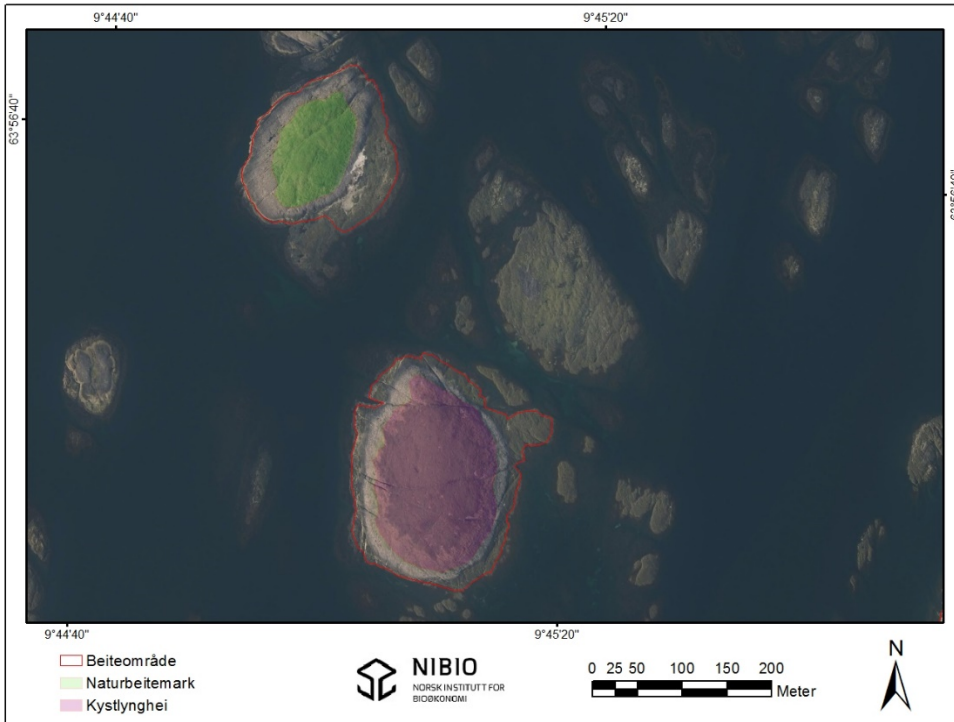

Figur 4. Oversikt over naturtypen kystlynghei på Vågsøya (inntegnet lilla). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

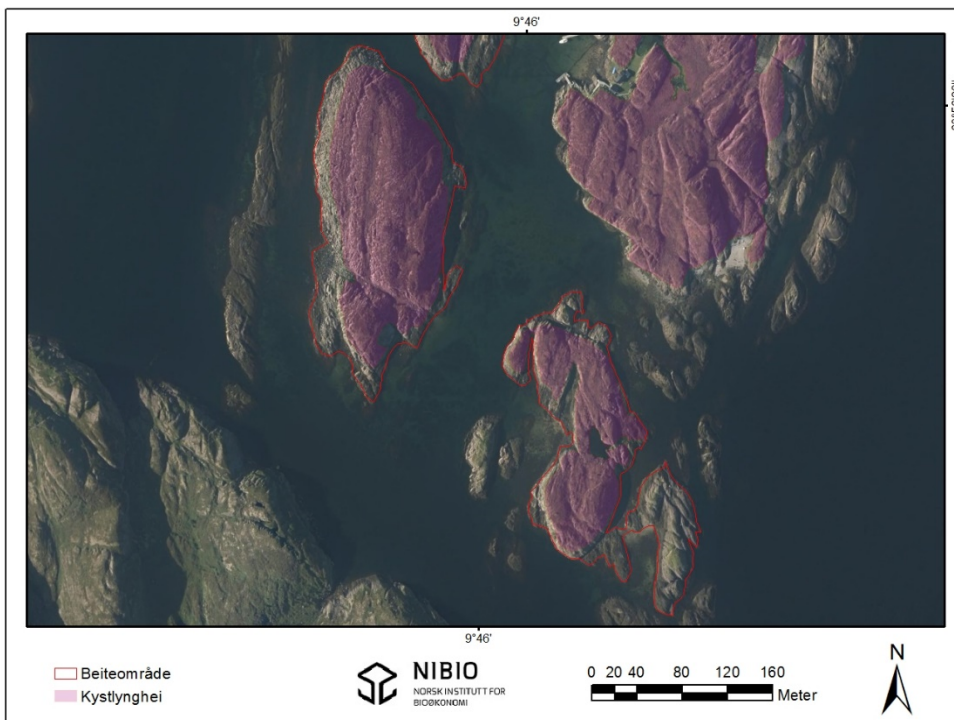

Figur 5. Oversikt skjøtselstiltak, Vågsøya. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 6. Oversikt naturtyper for Nordre Auholmen (øverst) og Søre Auholmen (nederst). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

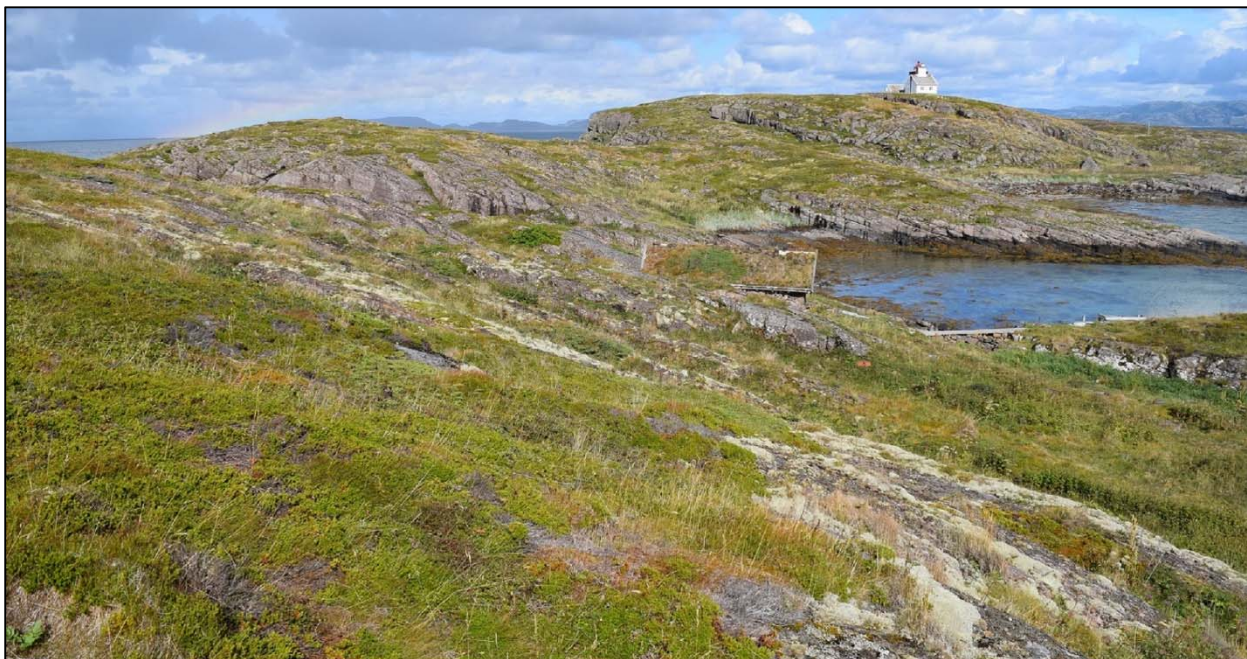

Figur 7. Oversikt naturtyper for Fåøya (venstre) og Litlvågsøya (nederst). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

7 Bilder

Figur 8. Vågsøya: Utsikt fra fyret sett mot sør. Lyngheia utgjør generelt tørr fattighei, med bl.a. røsslyng, blokkebær, engkvein, gulaks, smyle, krekling, tepperot, lys reinlav og slåttestarr. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 9. Vågsøya: vestlige del sett nordover mot fyret. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 10. Vågsøya: Parti fra feltsjiktet som viser tendenser til intermediær hei med rikt innslag av gras og urter i lynchheia. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 11. Vågsøya: Røsslyng med re-vegetering etter vinterskaden 2014. For Vågsøya og de mindre øyene rundt viser røsslyngen generelt god gjenvekst i form av nye skudd fra greiner og rot hos eksisterende gamle individer. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 12. Vågsøya: Midt på bildet sees rester av gammel slåtte-/beitemark, med arter som bl.a. hestehavre, marinøkkel, smalkjempe, gulmaure, blåklokke, rødknapp, rødkløver, fuglevikke og firkantperikum. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 13. Litlvågsøya: lokaliteten sett mot vest. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 14. Litlvågsøya: øya sett fra sør mot nord. I bakgrunnen Vågsøya. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 15. Litlvågsøya: generelt tørr fattig/intermediær hei med større forekomster av blokkebær, krekling, gras og urter sammenliknet med Vågsøya. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 16. Litlvågsøya: Gras og urterikt parti med bl.a. mjørdurt, sløke, småmarimjelle, gulmaure, smyle og tirltunge. Her er også spor etter beite fra gås. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2016.

Figur 17. Fåøya: Oversikt over øya sett mot sørvest. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 18. Fåøya: området har store sammenhengende partier med kystlynghei og generelt lite berg oppe i dagen. Øya er derfor vegetasjonsmessig godt egnet for både sommer- og vinterbeite med gammelnorsk sau. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 19. Fåøya: Nordlige del med røsslyng i blomst. Arten viser veldig bra re-etablering etter den omfattende vinterskaden på lyng i 2014. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 20. Fåøya: Feltsjikt med røsslyng, slåttestarr, krekling, blokkebær, tiriltunge (avblomstret) og lys reinlav. På bildet ser man også rester av død røsslyng fra 2014. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 21. Fåøya: Bjørk med god tilvekst. Samtlige av øyene som ble undersøkt hadde oppslag med enten rogn, furu eller bjørk, noe som indikerer begynnelsen av gjengroing. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 22. Søre Auholmen: Øya sett mot nordvest. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 23. Søre Auholmen: Torvull kommer her inn som mengdeart sammen med røsslyng i kystlyngheia. I bakgrunnen sees Nordre Auholmen. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 24. Søre Auholmen: Parti sett mot vest, med bl.a. røsslyng, torvull, smyle og blokkebær. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 25. Søre Auholmen: Feltsjikt med krekling, blokkebær, fuglevikke, slåttestarr, skrubbær og torvull. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 26. Søre Auholmen: På bildet sees avblomstrede individer med grov nattfiol, som har en stor populasjon på øya. Også flekkmarihånd er rikt utbredt her. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 27. Nordre Auholmen: Lokaliteten sett mot nord. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 28. Nordre Auholmen: Øya domineres av gras og urter, og naturtypen kystlynghei er fraværende. Bildet viser store forekomster med sløke som finnes her. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 29. Nordre Auholmen: Østre del av øya sett mot sørvest. Her er rike forekomster med bl.a. engrapp, stemorsblomst, vendelrot, rød jonsokblom, fuglevikke og øyentrøst sp. Øya har også et ganske høyt beitetrykk fra gås. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

Figur 30. Nordre Auholmen: Feltsjikt med bl.a. rød jonsokblom (vissen), fuglevikke, engrapp, sløke og øyentrøst sp. Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 11.8.2016.

8 Artsliste

Artslista er felles for Vågsøya og de fire mindre øyene, basert på rask gjennomgang av lokaliteten og er ikke uttømmende.

Trær og busker

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>
Vanlig furu	<i>Pinus sylvestris</i>

Urter

Bergfrue	<i>Saxifraga cotyledon</i>
Bergskrinneblom	<i>Arabis hirsuta</i>
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>
Fjærekoll	<i>Cotula coronopifolia</i>
Flekkmarihand	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>
Gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>
Grov nattfiol	<i>Platanthera chlorantha</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Gulmaure	<i>Galium verum</i>
Hanekam	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>
Jåblom	<i>Parnassia palustris</i>
Karve	<i>Carum carvi</i>
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>
Klokkelyng	<i>Erica tetralix</i>
Krattmjølke	<i>Epilobium montanum</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum ssp. nigrum</i>
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>
Lintorskemunn	<i>Linaria vulgaris</i>
Løvetann sp.	<i>Taraxacum sp.</i>
Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>

Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Myrhatt	<i>Comarum palustre</i>
Prakthjelm	<i>Aconitum x stoerkianum</i>
Rosenrot	<i>Rhodiola rosea</i>
Rundbelg	<i>Anthyllis vulneraria</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>
Rødsildre	<i>Saxifraga oppositifolia</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Sisselrot	<i>Polypodium vulgare</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Sløke	<i>Angelica sylvestris</i>
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>
Småmarinjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>
Stemorsblomst	<i>Viola tricolor</i>
Stormarinjelle	<i>Melampyrum pratense</i>
Stornesle	<i>Urtica dioica</i>
Strandbalderbrå	<i>Tripleurospermum maritimum</i>
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Vanlig arve	<i>Cerastium fontanum ssp. vulgare</i>
Vanlig høymole	<i>Rumex longifolius</i>
Vendelrot	<i>Valeriana sambucifolia ssp. sambucifolia</i>
Vill-løk	<i>Allium oleraceum</i>
Øyentrøst sp.	<i>Euphrasia sp.</i>

Graminider

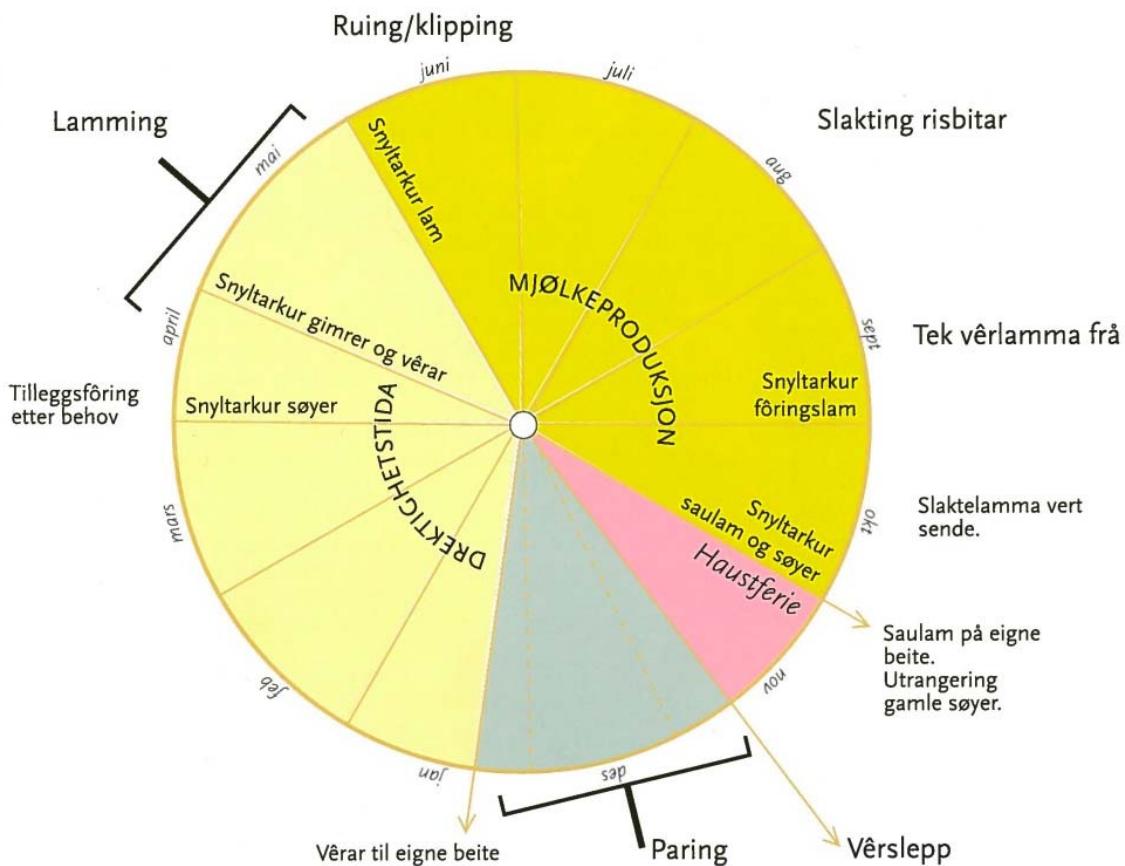
Duskull	<i>Eriophorum angustifolium ssp. angustifolium</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>

Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Hestehavre	<i>Arrhenatherum elatius</i>
Hundegras	<i>Dactylis glomerata ssp. glomerata</i>
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>
Kveke	<i>Elytrigia repens</i>
Sauesvingel	<i>Festuca ovina ssp. ovina</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa ssp. cespitosa</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Tunrapp	<i>Poa annua</i>

Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng (Sogn og Fjordane).

Kilde: Villsauboka Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.

Kommentar: Denne modellen har en noe høy bruk av parasittbehandling. Merk at parasittbehandling og behandling mot utøy (flått og sauekrabbe) må vurderes lokalt.

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjytte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulik alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjytte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeid.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndighetene skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes
- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? En branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskuffer etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

Etterord

Nøkkelord:	Kystlynghei, skjøtsel, naturtyper, biologisk mangfold, handlingsplan, skjøtelsesplan, utvalgt naturtype, vegetasjon
Key words:	
Andre aktuelle publikasjoner fra prosjekt:	

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.